

Koersnotitie aanpassing Omgevingsbeleid

Koers 2020

Gedeputeerde Staten provincie Zuid-Holland - 3 maart 2020

Inhoud

1. Modulaire beleidsaanpassing Omgevingsbeleid	3
1.1 Introductie koersnotitie	3
1.2 Modules die nu starten	3
1.3 Leeswijzer	6
2. Aanpak en onderdelen per module	7
2.1 Module Klimaatadaptatie.....	7
2.2 Module Circulair Zuid-Holland	8
2.3 Module Ruimtelijke Kwaliteit	9
2.4 Module Energietransitie.....	11
2.5 Module Verbeteren Omgevingsbeleid	12
2.6 Module Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.....	13
3. Koers 2020	14
3.1 Gezamenlijk planproces	14
3.2 Module Klimaatadaptatie.....	14
3.2.1 Toevoegen beleidsbeslissing Klimaatadaptatie.....	14
3.2.2 Beleidsaanpassingen per thema.....	15
3.3 Module Circulair Zuid-Holland	18
3.3.1 Aanpassen beleidsbeslissing Circulair Zuid-Holland.....	18
3.3.2 Aanpassen beleidsrelaties en/of overige beleidsbeslissingen	19
3.4 Module Verbeteren Omgevingsbeleid	21
3.4.1 Aanpassen Omgevingsvisie	21
3.4.2 Samenstellen Omgevingsprogramma	22
3.5 Module Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.....	23

1. Modulaire beleidsaanpassing Omgevingsbeleid

1.1 Introductie koersnotitie

Bij de vaststelling van het Omgevingsbeleid in februari 2019, is afgesproken dat het Omgevingsbeleid vanaf dat moment niet meer in één keer maar modulair wordt aangepast. Onder een 'module' verstaan we een aantal samenhangende voorstellen voor beleidsaanpassing. Een module kan verschillen in omvang en beleidseffect: zodra het een of meer beleidsaanpassingen of -aanvullingen van het Omgevingsbeleid betreft, is het een module.

De ontwikkeling van een module kan op elk moment worden gestart. De planning hiervan is terug te vinden in de Lange Termijn Agenda Omgevingsbeleid. Voor 'grotere' modules, die bijvoorbeeld meerdere onderdelen bevatten, belangrijke transitieën betreffen en/of waarvan de beleidseffecten aanleiding geven tot het opstellen van een planMER, start de provincie jaarlijks een planproces voor meerdere modules tegelijk. Deze modules starten met een gezamenlijke koersnotitie. In de koersnotitie beschrijven we aan welke modules, en onderdelen daarvan, we de komende tijd gaan werken en hoe het planproces eruit ziet.

Voor u ligt de eerste koersnotitie, waarin vier grotere beleidsmodules zijn opgenomen waarvan het beleidsproces begin 2020 start. Daarnaast beschrijft de koersnotitie de aanpak van modules die zijn gericht op het verder verbeteren van het bestaande Omgevingsbeleid, vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet in januari 2021.

De vier beleidsmodules hebben met elkaar gemeen dat ze in meerdere onderdelen en gefaseerd worden uitgewerkt. Een aantal onderdelen van deze modules koerst op besluitvorming eind 2020 (Koers 2020). Andere onderdelen starten later of hebben een wat langere voorbereidingstijd. Deze onderdelen beschrijven we nu globaal en worden in een volgende koersnotitie verder uitgewerkt.

De volgende koersnotitie verschijnt in september 2020, met daarin opgenomen de onderdelen die koersen op besluitvorming in 2021 (Koers 2021). Vanaf 2021 is het voornemen de koersnotitie onderdeel te laten zijn van de jaarlijkse beleidscyclus Omgevingsbeleid.

1.2 Modules die nu starten

In 2020 start het proces van beleidsaanpassing voor de volgende beleidsmodules:

- Klimaatadaptatie
- Circulair Zuid-Holland
- Ruimtelijke Kwaliteit
- Energietransitie

Voor het verbeteren van het bestaande Omgevingsbeleid worden in 2020 de volgende onderdelen uitgewerkt:

- Vernieuwen Omgevingsvisie
- Samenstellen Omgevingsprogramma
- Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

Klimaatadaptatie

Klimaatverandering en bodemdaling hebben impact op het leefklimaat in Zuid-Holland. De provincie wil dat Zuid-Holland een fijne plek blijft om te werken, wonen en recreëren, ook als omstandigheden veranderen. Daarom nemen we nu maatregelen om ons voor te bereiden op weersextremen en bodemdaling.

Op 11 december 2018 is door Provinciale Staten de provinciale klimaatadaptatiestrategie “Weerkrachtig Zuid-Holland” vastgesteld. Deze strategie vormt het startpunt voor de beleidsaanpassingen voor klimaatadaptatie in het omgevingsbeleid.

De provinciale klimaatadaptatiestrategie geeft aan langs welke lijnen en in welke rol de provincie de komende jaren verder invulling geeft aan de afspraken die de gezamenlijke overheden in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) hebben gemaakt. Deze afspraken houden in dat uiterlijk in 2020 overheden klimaatadaptief handelen en in 2050 Nederland klimaatbestendig en waterrobuust hebben ingericht. Deze afspraken zijn in 2018 herbevestigd in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie, namens de provincies door IPO ondertekend.

Met klimaatadaptief handelen van overheden wordt bedoeld dat zij hun beleid uiterlijk in 2020 zodanig vormgegeven hebben (en daarnaar handelen) dat het rekening houdt met de gevolgen van klimaatverandering in de vorm van extreem weer (hitte, droogte, piekbuien) en (de gevolgen van) overstromingen en bodemdaling. Met de module klimaatadaptatie wil de provincie het bestaande omgevingsbeleid aanscherpen en hiermee invulling geven aan de afspraken uit het bestuursakkoord.

Circulair Zuid-Holland

De module Circulair Zuid-Holland richt zich op de transitie naar een circulair Zuid-Holland. De provincie heeft de ambitie om samen met partners te komen tot een volledig circulair Zuid-Holland in 2050, met als tussenstap 50 procent minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metaal) in 2030.

Op 5 februari 2020 is door Provinciale Staten de strategie ‘Circulair Zuid-Holland: samen versnellen’ vastgesteld. In deze strategie zet de provincie in op 4 economische thema’s: Bouw, Kunststoffen, Groene grondstoffen & Voedsel en de Maakindustrie. De strategie dient als startpunt voor de totstandkoming van Zuid-Hollandse transitieagenda’s en voor de beleidsmodule Circulair Zuid-Holland in het Omgevingsbeleid.

Ruimtelijke Kwaliteit

De module Ruimtelijke Kwaliteit richt zich op het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit in Zuid-Holland. Er zijn diverse aanleidingen om dit beleid te evalueren en te herzien:

- In 2014 heeft de provincie het ‘rode contourenbeleid’ vervangen door de Ladder voor duurzame verstedelijking in combinatie met het ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Het ruimtelijk kwaliteitsbeleid is ontwikkeld in tijden van crisis. Er waren weinig nieuwe ontwikkelingen. Nu bevinden we ons in een groeiende economie waarin steeds meer initiatieven een forse ruimteclaim leggen. Het type ontwikkeling verandert ook door een aantal grote transities op het gebied van verstedelijking, duurzame energie, klimaatadaptatie en landbouw. De afgelopen 3 jaar heeft de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit in een aantal adviezen aangekaart dat het beleid van de provincie daar nog niet goed op voorbereid is. Een van de adviezen die aanleiding geven tot aanpassing van het beleid is het advies Breder dan de Dijken.

- Het is ook de vraag of het huidige ruimtelijk kwaliteitsbeleid past in de geest van de Omgevingswet. Daarbij kun je denken aan de vraag hoe ruimtelijke kwaliteit zich verhoudt tot omgevingskwaliteit, hoe ruimtelijke kwaliteit onderdeel wordt van de bestuurlijke afweging en het moment in een planvormingsproces waarop de provincie in gesprek gaat over ruimtelijke kwaliteit.
- Het bestaande beleid voor ruimtelijke kwaliteit past nog niet goed in het systeem van het Omgevingsbeleid van de provincie. Het grootste deel van het beleid is nu niet opgenomen in de database, maar opgenomen als een bijlage (in PDF). De opgave is om dit beter te integreren.
- In de ambitie ‘Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland’ wordt als opgave genoemd om regie te voeren op versnelling van de woningbouw met waarborg voor ruimtelijke en sociale kwaliteit.

Daarnaast wordt het actuele beleid inhoudelijk gewaardeerd, maar ook als omvangrijk en complex ervaren. Zowel door ambtenaren van de provincie die de plannen moeten beoordelen als door gemeenten en initiatiefnemers voor wie onduidelijk is welke onderdelen van het beleid van toepassing zijn. De vindbaarheid van het beleid speelt hierin ook een rol. Dit is een van de redenen voor een herijking, die start met een evaluatie van het bestaande beleid.

Energietransitie

Zuid-Holland behoort tot één van de meest energie-intensieve regio's van Europa. Om in de toekomst onze welvaart te behouden moeten we blijven beschikken over voldoende energie. Er komt een einde aan de beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en er zijn internationale afspraken over het reduceren van CO₂-uitstoot. Daarom werken we toe naar een samenleving en economie gebaseerd op duurzame energie. De wijze waarop we hier invulling aan geven, verankeren we in ons Omgevingsbeleid.

De opgave voor Zuid-Holland is in het Klimaatakkoord verdeeld in vijf thema's: Elektriciteit, Gebouwde Omgeving, Mobiliteit, Landbouw en Industrie. De module Energietransitie is erop gericht om de afspraken uit het Klimaatakkoord te vertalen naar het provinciaal Omgevingsbeleid, voor de onderdelen Elektriciteit, Gebouwde Omgeving en Industrie. Qua planning sluiten we het beleidsproces aan op het lopende proces van de Regionale Energiestrategieën.

Voor de onderdelen Mobiliteit en Landbouw worden eventuele beleidsaanpassingen opgepakt vanuit de betreffende beleidsdomeinen.

Verbeteren bestaande Omgevingsbeleid

Naast de beleidsmodules starten we in 2020 ook met het verder verbeteren van de drie kerninstrumenten van het Omgevingsbeleid: de omgevingsvisie, -verordening en -programma's. De eerste slag die we hierin maken is gericht op de geplande inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021.

Het beleid van de provincie moet aan het eind van dit jaar klaar zijn voor de Omgevingswet. Dit vraagt in ieder geval een technische slag in de omgevingsverordening én een slag in de totstandkoming van een of meer omgevingsprogramma's. Daarnaast benutten we 2020 voor een redactionele verbeteringslag in de omgevingsvisie.

1.3 Leeswijzer

De vier beleidsmodules die nu starten, omvatten meerdere onderdelen die niet allemaal gelijktijdig worden opgepakt. Er zijn onderdelen die relatief snel kunnen worden uitgewerkt, en onderdelen die voor een goede uitwerking en afstemming wat meer tijd vragen. Bijvoorbeeld omdat ze samenhangen met lopende samenwerkingsprocessen, zoals de RES (Regionale Energiestrategie).

De modules die zijn gericht op het verbeteren van het bestaande omgevingsbeleid, zijn van een andere orde. Deze meer instrumentele modules zijn meer gericht op technische en redactionele aanpassingen en betreffen nu geen grote inhoudelijke beleidsaanpassingen.

Voor elke module, zowel de beleidsmodules als de meer instrumentele modules, wordt in hoofdstuk 2 beschreven welke onderdelen we voor de betreffende module voorzien en welke onderdelen daarvan nog in 2020 worden uitgewerkt. De onderdelen die op korte termijn worden uitgewerkt, koersen op besluitvorming eind 2020 ('Koers 2020'). Onderdelen die we nu wel al voorzien maar die pas later starten of een langere doorlooptijd hebben, koersen op besluitvorming in 2021 of later.

De onderdelen die meegaan in Koers 2020 worden in hoofdstuk 3 nader uitgewerkt. Deze onderdelen doorlopen een gezamenlijk planproces richting december 2020. In hoofdstuk 3 is de planning hiervan opgenomen, plus een beschrijving van de beleidsaanpassing zoals nu is voorzien.

2. Aanpak en onderdelen per module

2.1 Module Klimaatadaptatie

De provincie wil de transitie naar een klimaat- en bodemdalingsbestendig Zuid-Holland onderdeel maken van het provinciale beleid en de praktijk. In de provinciale klimaatadaptatiestrategie “Weerkrachtig Zuid-Holland” geeft de provincie per thema aan hoe zij handelt en samenwerkt ter voorbereiding op extreme weerscenario’s, en waar de provincie toegevoegde waarde kan hebben om de impact daarvan zo klein mogelijk te houden. Dat streven is in de klimaatadaptatiestrategie voor de volgende thema’s uitgewerkt:

1. Toekomstbestendige bebouwing
2. Robuuste infrastructuur
3. Groene leefomgeving
4. Waardevol water
5. Adaptieve economie
6. Veerkracht bij weersextremen (veiligheid/vitale en kwetsbare infrastructuur)
7. Bodemdaling

In een eerste inventarisatie is gebleken dat het onderwerp klimaatadaptatie invloed zou kunnen hebben op een groot aantal beleidskeuzes. Om voortgang te kunnen maken is er voor gekozen om in deze Koers 2020 te starten met de voorbereiding van beleidsaanpassingen voor in ieder geval drie van deze zeven thema’s, waarbij we kiezen voor thema’s die in de uitwerking het verst zijn gevorderd. Dit zijn: Toekomstbestendige bebouwing, Waardevol water en Bodemdaling.

Voor toekomstbestendige bebouwing en Waardevol Water zullen beleidsbeslissingen worden toegevoegd (klimaatbestendig bouwen en wateroverlast). Daarnaast vertalen we de provinciale klimaatadaptatiestrategie naar een beleidsbeslissing Klimaatadaptatie in de Omgevingsvisie, en zullen we een voorstel doen voor het opnemen van een artikel over klimaatadaptatie in de Verordening. Met dit artikel wordt het een vereiste dat bij nieuwe ruimtelijke plannen, rekening gehouden wordt met de risico’s van extremer weer door klimaatverandering.

Ook bij de overige vier thema’s wordt gezien of beleidswijzigingen noodzakelijk zijn, maar omdat deze thema’s nog in uitwerking zijn (bijvoorbeeld: wat betekent klimaatadaptatie voor een adaptieve economie), verwachten we pas op een later moment inhoudelijke wijzigingen toe te kunnen voegen aan de bij deze thema’s betrokken beleidskeuzes.

In de Koers 2020 starten we voor de module Klimaatadaptatie met de volgende onderdelen:

- *Toevoegen beleidsbeslissing klimaatadaptatie in Omgevingsvisie;*
- *Toevoegen van een artikel klimaatadaptatie aan de Omgevingsverordening.*
- *Aanpassen Omgevingsbeleid voor in ieder geval de volgende thema’s uit de klimaatadaptatiestrategie:*
 - o *Toekomstbestendige bebouwing (toevoegen beleidsbeslissing Klimaatbestendig bouwen);*
 - o *Waardevol water (toevoegen beleidsbeslissing Wateroverlast);*
 - o *Bodemdaling.*

2.2 Module Circulair Zuid-Holland

Bij de vaststelling van de strategie Circulair Zuid-Holland is afgesproken om aankomende beleidsaanpassingen te richten op de volgende acht beleidskeuzes in de Omgevingsvisie:

- Circulair Zuid-Holland;
- Provinciale infrastructuur op orde;
- Verstedelijking en wonen;
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports;
- Verduurzaming landbouw en voedselketen;
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen;
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie;
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.

Aankomende beleidsaanpassingen richten zich op de Omgevingsvisie. Voor de Omgevingsverordening zijn voor Circulair Zuid-Holland nu geen aanpassingen voorzien.

In de Koers 2020 gaan we het Omgevingsbeleid in overeenstemming brengen met de strategie. Dit betreft in ieder geval het aanpassen van de beleidsbeslissing Circulair Zuid-Holland. Daarnaast gaan we voor de zeven andere genoemde beleidsbeslissingen bezien in hoeverre de strategie leidt tot aanpassing hiervan. Het nader beschrijven van de relaties tussen de genoemde beleidsbeslissingen is hier onderdeel van.

Voor de Koers 2020 blijven de beleidsaanpassingen op het abstracte niveau van de strategie. In de volgende aanpassingsronde (Koers 2021) worden de abstracte keuzes verder uitgediept. Dit gebeurt in het participatieproces voor de totstandkoming van transitieagenda's Circulair Zuid-Holland, met stakeholdersessies per transitiethema.

In de Koers 2020 starten we voor de module Circulair Zuid-Holland met het aanpassen van de Omgevingsvisie aan de vastgestelde strategie Circulair Zuid-Holland:

- *Aanpassen beleidsbeslissing Circulair Zuid-Holland;*
- *Aanpassen beleidsrelaties en/of overige beleidsbeslissingen.*

2.3 Module Ruimtelijke Kwaliteit

De provincie werkt aan een goed ingericht Zuid-Holland. Ingrepen die we nu doen, hebben lange tijd effect. Wegen, bebouwing en recreatiegebieden gaan decennia lang mee. Daarom is het van belang dat deze ontwikkelingen zorgvuldig gebeuren met aandacht voor de omgeving. Met het beleid over ruimtelijke kwaliteit stimuleren we dat initiatiefnemers zoveel mogelijk voortbouwen op de bestaande kwaliteiten, en daarmee op de identiteit, van Zuid-Holland. Dus sterker maken wat al sterk is. Daarbij hoort: de juiste ontwikkeling op de juiste plek.

In het vigerende beleid hebben we in kaart en tekst de kwaliteiten van Zuid-Holland beschreven. Op basis daarvan bespreken we met initiatiefnemers wat het beste op een plek past. Het ruimtelijk kwaliteitsbeleid bestaat uit een viertal kwaliteitskaarten, samengevat in één integrale kwaliteitskaart, bijbehorende richtpunten en een aantal bepalingen in de verordening ('handelingskader ruimtelijke kwaliteit'). In de Omgevingsvisie is het actuele ruimtelijke kwaliteitsbeleid opgenomen met de beleidsbeslissing 'Behoud en versterking ruimtelijke kwaliteit'.

Daarnaast kent het ruimtelijk kwaliteitsbeleid een aantal handreikingen. Er is een werkboek ruimtelijke kwaliteit, een handreiking ruimtelijke kwaliteit zonne-energie Zuid-Holland, een handleiding opstellen beeldkwaliteitsparagraaf en er zijn zestien gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit. Een gebiedsprofiel is een regionale uitwerking van de provinciale kwaliteitskaart. De gebiedsprofielen beschrijven en verbeelden kenmerkende ruimtelijke elementen die van bovenregionaal belang zijn en geven een overzicht van de landschappelijke waarden waarmee rekening moet worden gehouden bij ruimtelijke ingrepen.

Het ruimtelijk kwaliteitsbeleid bestaat nu bijna 10 jaar. De provincie wil het beleid evalueren en bezien of het nog past bij de huidige praktijk. De module Ruimtelijke Kwaliteit wordt in 2020 in zijn geheel herijkt. We starten in 2020 met een evaluatie van het huidige beleid en verkennen de ambities ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit voor de toekomst. Vervolgens zullen we onderzoeken welk type beleid daar het best bij past en hoe dit past binnen het omgevingsbeleid.

Ruimtelijke kwaliteit raakt ook aan andere beleidsbeslissingen. In de herijking onderzoeken we de mogelijkheden om het ruimtelijk kwaliteitsbeleid te integreren in ander beleid met ruimtelijke consequenties.

Wat gaan we daarvoor doen:

- We evalueren doelstellingen en werkwijze. We vragen een onafhankelijk bureau om externe partijen te interviewen. Daarnaast voeren we intern gesprekken en doen we een onderzoek naar jurisprudentie;
- We bepalen de ambitie ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit in een aantal ateliers. Onder andere door de verschillende opgaven van de provincie te verbinden aan ruimtelijke kwaliteit. De Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit op 16 april 2020 staat in het teken van transities. Op de dag wordt met verschillende partijen gewerkt aan een panorama Zuid-Holland, een ruimtelijk toekomstbeeld. Dit beeld kan helpen bij het gesprek over de ambitie ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit en ruimtelijke ordening;
- Verder verkennen we de mogelijkheden om ruimtelijke kwaliteit te organiseren met de verschillende instrumenten die de Omgevingswet biedt. We richten ons hierbij op de omgevingsvisie, de omgevingsverordening en het programma.

De uitkomsten van de evaluatie vormen de basis voor aanpassing van het beleid. In juni 2020 verwachten we de resultaten van de evaluatie te kunnen delen. In de volgende koersnotitie beschrijven we het verdere beleidsproces en geven we aan hoe we de omgeving daarin gaan betrekken. In het derde kwartaal kunnen we het bepalen van de ambitie afronden en in het vierde kwartaal van 2020 kunnen we concrete beleidswijzigingen voorstellen. Deze kunnen dan begin 2021 de procedure in voor vaststelling (Koers 2021).

In de Koers 2020 gaan voor de module Ruimtelijke Kwaliteit nog geen voorstellen voor beleidsaanpassing mee.

We starten in 2020 met een evaluatie van het bestaande beleid en het verkennen van de ambities voor toekomstig ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Beleidsaanpassingen volgen in 2021.

2.4 Module Energietransitie

De module Energietransitie is bedoeld voor de uitwerking van het Klimaatakkoord in het provinciaal Omgevingsbeleid. Het Klimaatakkoord omvat vijf zogenaamde werelden: Elektriciteit, Gebouwde Omgeving, Landbouw, Mobiliteit en Industrie. Beleidsaanpassingen voor de werelden Landbouw en Mobiliteit maken géén onderdeel uit van de module Energietransitie. Eventuele beleidsaanpassingen die voortkomen uit die 'werelden' worden voorbereid vanuit de opgaven voor Mobiliteit en Landbouw. De verduurzaming van de glastuinbouw, eigenlijk onderdeel van Landbouw, nemen we - gezien de samenhang met duurzame warmte - mee bij Gebouwde omgeving. Een specifieke opgave vanuit Landbouw betreft het beperken van bodemdaling in landelijk gebied, dit onderdeel gaat mee in de Module Klimaatadaptatie (zie paragraaf 3.2.2).

De module Energietransitie omvat derhalve de volgende onderdelen:

- Elektriciteit, duurzame opwek met wind- en zonne-energie, infrastructuur en opslag;
- Gebouwde omgeving, energie-infrastructuur en warmte (inclusief glastuinbouw);
- Verduurzamen industrie, energie-innovatie en transitie HIC.

Regionale Energiestrategieën

Voor de onderdelen Elektriciteit en Gebouwde Omgeving zien we dat het proces om te komen tot de Regionale Energiestrategieën (RES'en) een belangrijk onderdeel vormt van het participatieve proces voor beleidsontwikkeling. In Zuid-Holland worden zeven RES'en voorbereid, waarin in de regio's de strategie vorm krijgt om de energietransitie te gaan realiseren. In het RES-proces wordt met een breed palet aan partners gewerkt aan de voorbereiding voor het realiseren van hernieuwbare opwek van elektriciteit op land, de benodigde ontwikkeling van het elektriciteitsnet en het benutten van (rest)warmte. Sommige regio's kiezen ervoor ook andere thema's hierin mee te nemen, zoals mobiliteit.

Beleidsaanpassing

Voor Elektriciteit en Gebouwde Omgeving onderdelen starten we in 2020 met het formuleren van beleidsaanpassingen. De uitkomsten van het RES-proces vormen hiervoor belangrijke input. De concepten van de RES'en worden op 1 juni 2020 opgeleverd. Op basis van deze concept-RES'en gaan we na voor welke onderdelen we beleidsaanpassingen voorzien. Deze nemen we op in de volgende koersnotitie, die in de zomer van 2020 verschijnt. We verbinden de participatieprocessen van de RES aan de benodigde aanpassing van het Omgevingsbeleid. Voorzienne beleidsaanpassingen gaan vervolgens mee in de Koers 2021.

Voor het onderdeel Verduurzamen industrie zijn op dit moment nog geen aanpassingen van het bestaande beleid voorzien. Mocht blijken dat aanpassingen voor dit onderdeel nodig zijn, dan komen deze aan bod in een volgende koersnotitie.

In de Koers 2020 gaan voor de module Energietransitie nog geen voorstellen voor beleidsaanpassing mee.

In 2020 starten we het beleidsproces voor de onderdelen Elektriciteit en Gebouwde Omgeving, waarbij we de planning aansluiten op het RES-proces. We zien het RES-proces als onderdeel van de participatieve beleidsontwikkeling.

2.5 Module Verbeteren Omgevingsbeleid

Het Omgevingsbeleid omvat drie kerninstrumenten: de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma en de Omgevingsverordening. Voor deze drie instrumenten zijn integrale verbeterlagen nodig:

- de *Omgevingsvisie* is in februari 2019 vastgesteld, met daarbij het voornemen om deze in de komende jaren stap voor stap verder te verbeteren ('altijd klaar, nooit af');
- we hebben op dit moment nog geen vastgesteld (integraal) *Omgevingsprogramma*, dit wordt in 2020 opgepakt;
- voor de *Omgevingsverordening* is het noodzakelijk nog dit jaar een nieuwe Zuid-Hollandse Omgevingsverordening vast te stellen.

De Module Verbeteren Omgevingsbeleid omvat de onderdelen 'Aanpassen Omgevingsvisie' en 'Samenstellen Omgevingsprogramma'. Deze onderdelen gaan mee in de Koers 2020. De Zuid-Hollandse Omgevingsverordening wordt opgepakt in een separate module, met een eigen besluitvormingsprocedure (zie paragraaf 2.6).

Aanpassen Omgevingsvisie

De actuele Omgevingsvisie, vastgesteld in februari 2019, is ontstaan door een samenvoeging van bestaande beleidsdocumenten. Hierdoor komen in de inleidende delen nu drie verschillende sturingslijnen samen: ambities en sturing, ruimtelijke hoofdstructuur en omgevingskwaliteit. Op dit moment zijn dit nog losse delen zonder goede onderlinge samenhang. De inhoud hiervan is ook nog lastig vindbaar in het digitale systeem, omdat ze nog als losse PDF-documenten zijn opgenomen en niet zijn geïntegreerd in de database.

Om de integraliteit van de omgevingsvisie verder te verbeteren, willen we de inleidende delen beter integreren en herschrijven naar één strategisch visiedeel. De ambities uit het coalitieakkoord zijn hiervoor leidend. Dit betekent dat op het niveau van de ambities en provinciale opgaven aanpassingen worden voorgesteld. Daarnaast zal op het niveau van de beleidsbeslissingen nieuw beleid worden toegevoegd. Ook gaan we bezien of het huidige beleid voldoet aan de uitgangspunten van de Omgevingswet, met name op subsidiariteit en op de werkwijze tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Mogelijk volgen daar ook aanpassingen uit. Intussen ontwikkelen we de digitale database verder door, zodat de vindbaarheid van het beleid groter wordt. Daarbij blijven we zorgen voor een goede onderlinge samenhang tussen de beleidsinstrumenten (visie, verordening en programma).

Deze aanpassingen kunnen niet allemaal in één keer. In de Koers 2020 maken we een eerste verbeterlag, door de ambities aan te sluiten op de ambities uit het coalitieakkoord en de provinciale opgaven aan te sluiten op de beleidsdoelen uit de begroting. Deze aanpassingen betreffen vooral de huidige visiedelen 'Ambities en sturing' en 'Omgevingskwaliteit'. Daarnaast gaan we de beleidsbeslissingen uit de Omgevingsvisie redactioneel verbeteren.

Inhoudelijk gaat het in deze eerste verbeterlag vooral om redactionele aanpassingen en aanpassingen in de structuur. De overige aanpassingen, waaronder het herschrijven van de drie inleidende delen naar één integraal strategisch visiedeel, pakken we op in Koers 2021. Dit komt terug in de volgende koersnotitie.

Samenstellen Omgevingsprogramma

De provincie heeft nog geen vastgesteld Omgevingsprogramma. We hebben op dit moment verschillende programma's, die zowel inhoudelijk als qua opzet en beleidsstatus van elkaar verschillen. Zo kennen we twee beleidsprogramma's voor Ruimte en Mobiliteit, die in het huidige beleid zijn vastgesteld als onderdeel van de Omgevingsvisie. En we kennen het wettelijk verplichte

Waterprogramma. Daarnaast hebben we grotere en kleinere uitvoeringsprogramma's in vele soorten en maten. Met het samenstellen van een Omgevingsprogramma willen we hier meer samenhang in brengen. Het verbeteren van de samenhang tussen de ambities uit de Omgevingsvisie en de realisatie in programma's maakt hier onderdeel van uit.

In de Omgevingswet is het instrument 'programma' geïntroduceerd als een flexibel instrument dat de provincie kan toepassen in verschillende fasen van de beleidscyclus. Om onderscheid te maken tussen het instrument 'programma' onder de Omgevingswet, en de verschillende soorten programma's die we binnen de provincie kennen, spreken we hier verder van 'omgevingsprogramma' (in lijn met omgevingsvisie en omgevingsverordening).

Voor de module Verbeteren Omgevingsbeleid zijn in de Koers 2020 de volgende aanpassingen voorzien:

- het aanpassen van de Omgevingsvisie, met name op de onderdelen 'Ambities en sturing' en 'Omgevingskwaliteit', en het redactioneel verbeteren van de beleidsbeslissingen in de Omgevingsvisie;*
- het samenstellen van het Omgevingsprogramma.*

2.6 Module Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

Op 11 februari 2020 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Invoeringswet Omgevingswet. Inwerkingtreding is voorzien op 1 januari 2021. Op dat moment worden tegelijkertijd diverse wetten ingetrokken. Het gevolg van het intrekken van die wetten is dat de grondslag van veel provinciale regels verdwijnt en dat daarmee die provinciale regels van rechtswege vervallen.

Het Rijk heeft géén overgangsrecht opgenomen voor de provinciale regelgeving. Daarom is het noodzakelijk om vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet nieuwe regels vast te stellen, in een omgevingsverordening onder de Omgevingswet. De huidige regels voor ruimtelijke ordening, milieu, water, natuur, ontgrondingen en wegen en vaarwegen zijn nu veelal opgenomen in de Omgevingsverordening Zuid-Holland onder huidig recht. Deze regels vervallen wanneer we niet tijdig een nieuwe Zuid-Hollandse Omgevingsverordening vaststellen, met de nieuwe wettelijke grondslag.

In deze module worden nu geen grote inhoudelijke wijzigingen meegenomen, de aanpassingen betreffen grotendeels technische omzettingen.

De Zuid-Hollandse Omgevingsverordening moet zijn vastgesteld vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarom kent deze module een eigen besluitvormingstraject, die enkele maanden vooruitloopt op de modules die meegaan in Koers 2020.

3. Koers 2020

3.1 Gezamenlijk planproces

De onderdelen van de modules Klimaatadaptatie en Circulair Zuid-Holland die koersen op vaststelling in december 2020, doorlopen gelijk met de modules voor verbetering van het Omgevingsbeleid een gezamenlijk planproces. Alleen de module Zuid-Hollandse Omgevingsverordening start eerder, omdat voor deze module besluitvorming vóór 2021 cruciaal is. De overige ontwerp-modules zijn gelijktijdig gereed. Hiervoor organiseren we één gezamenlijke inspraakprocedure en stellen we één Leefomgevingstoets op. Iedere module organiseert wel zelf het participatieve beleidsproces, waarin de module in overleg met stakeholders wordt ontwikkeld. In de volgende paragrafen wordt de inhoud en aanpak van de beleidsontwikkeling voor de modules toegelicht.

Het gezamenlijke planproces voor de Koers 2020 ziet er als volgt uit:

– Participatieve beleidsontwikkeling per module:	februari – april 2020
– Ontwerp-modules en Leefomgevingstoets gereed:	mei 2020
– Ontwerp vrijgeven voor inspraak (Integrale Commissie):	half juni 2020
– Inspraak (8 weken):	half juni – augustus 2020
– Nota van beantwoording en gewijzigd Ontwerp:	september – oktober 2020
– Besluitvorming (Statencommissies en PS):	november – december 2020

3.2 Module Klimaatadaptatie

3.2.1 Toevoegen beleidsbeslissing Klimaatadaptatie

Beleidsopgave

Conform landelijke afspraken streeft de provincie Zuid-Holland ernaar om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn. Een basis hiervoor is het verankeren van klimaatadaptatie in het provinciaal Omgevingsbeleid. Klimaatadaptatie heeft directe invloed op andere beleidsthema's, zoals:

- Regionale ruimtelijke ontwikkeling, bij woningbouw, bedrijventerreinen en kantoorlocaties
- Water, zowel tekorten en waterkwaliteit als overlast en waterveiligheid;
- Energietransitie, door de ruimtevraag;
- Vitaal landelijk gebied, zoals natuur, landschap en landbouw;
- Regionale bereikbaarheid, vooral vanwege effecten op aanleg, beheer en onderhoud;
- Vitale en Kwetsbare functies, zoals energievoorziening, telecommunicatie en zorgvoorzieningen.
- Gezondheid en gezonde leefomgeving, zoals hittestress bij kwetsbare groepen.

In de vigerende Omgevingsvisie is klimaatadaptatie opgenomen als opgave en ambitie. Als uitwerking van deze ambitie is een klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Een van de voorstellen tot wijziging van het Omgevingsbeleid zal het opnemen van een beleidsbeslissing Klimaatadaptatie en Klimaatbestendig Bouwen zijn, gebaseerd op klimaatadaptatiestrategie. Tevens wordt een artikel klimaatadaptatie voor de Verordening voorbereid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de bestuurlijke afspraak om klimaatadaptatie in 2020 in het beleid en handelen van alle overheden te verankeren.

Beleidskader en rol provincie

Klimaatadaptatie is een opgave die zich op meerdere schaalniveaus voordoet (nationaal, regionaal, lokaal) en daarom vraagt om een goede samenwerking tussen de verschillende overheden. Iedere overheid draagt bij vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. In de ontwerp-NOVI (Nationale Omgevingsvisie) is klimaatadaptatie één van de richtinggevende prioriteiten. Het rijk maakt hierin de volgende beleidskeuze:

Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. Bij (her)ontwikkelingen wordt voorkomen dat het risico op schade en slachtoffers door overstromingen of extreem weer toeneemt, voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is.

De provincie is verantwoordelijk voor de (regionale) ruimtelijke ordening en verbinder tussen stedelijk en landelijk gebied. Het omgaan met effecten van wateroverlast, extreme neerslag, droogte, hitte en toenemende gevolgen van overstromingen vraagt vaak een aanpak op regionaal schaalniveau; denk bijvoorbeeld aan infrastructuur en vitale en kwetsbare netwerken en objecten. Soms bieden klimaatbuffers extra waterberging in combinatie met (nieuwe) natuur, waardoor wateroverlast na piekbuien of bij overstromen van watergangen in stedelijk gebied wordt voorkomen. Op andere plekken ligt de oplossing voor stedelijke wateroverlast vooral binnenstedelijk met een opgave om in het bebouwd gebied te vergroenen en meer water te realiseren. Wij faciliteren zulk maatwerk. Daarnaast verbinden wij op regionaal niveau partijen, vaak op basis van een gebiedsgerichte (regionale) klimaatadaptatiestrategie.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

Het thema Klimaatadaptatie raakt aan veel beleidsbeslissingen uit de Omgevingsvisie. Met het toevoegen van een beleidsbeslissing Klimaatadaptatie wil de provincie bereiken dat bij het maken van plannen en het uitvoeren van beleid, meer rekening wordt gehouden met klimaatverandering. Het meewegen van klimaatadaptatie wordt dan onderdeel van een integrale afweging in de beleidsrealisatie.

De wijze waarop en de mate waarin we klimaatadaptatie gaan meewegen bij het maken van keuzes in beleid en uitvoering, verschilt per thema. Zo hebben we in het Convenant Klimaatbestendig Bouwen met een groot aantal partijen afgesproken dat klimaatadaptief bouwen de norm wordt in onze provincie. Op andere onderdelen zal de inzet anders zijn, bijvoorbeeld omdat de provincie daar een beperkte(re) rol heeft. Uitwerking hiervan in het Omgevingsbeleid komt terug bij de voorstellen voor beleidsaanpassingen per thema, te beginnen met de drie thema's die nu meegaan in de Koers 2020 (zie paragraaf 3.2.2).

Participatief beleidsproces

De provincie start in februari met het opstellen van een concept-beleidsbeslissing Klimaatadaptatie en het intern afstemmen hiervan met de verschillende beleidsdomeinen. Vervolgens wordt in maart een werksessie georganiseerd, waarin de concept-beleidsbeslissing met externe stakeholders wordt besproken en doorontwikkeld.

3.2.2 Beleidsaanpassingen per thema

Beleidsopgave

Voor de module Klimaatadaptatie werkt de provincie in de Koers 2020 beleidsaanpassingen uit voor drie thema's:

- Toekomstbestendige bebouwing;

- Waardevol water;
- Bodemdaling.

Toekomstbestendige bebouwing

Verstedelijking is een belangrijk thema in Zuid-Holland. Het is van belang dat we bij het inrichten van onze steden en dorpen rekening houden met weersextremen, bodemdaling en biodiversiteit. De provincie heeft het initiatief genomen voor het 'Convenant Klimaatadaptief Bouwen'. Samen met partijen uit de bouwsector, waterschappen, gemeenten en natuurorganisaties hebben we afgesproken dat klimaatadaptief bouwen vanaf nu de norm wordt in Zuid-Holland. De norm hebben partijen gezamenlijk geconcretiseerd in een -kaderstellende- invulling van richtpunten en een implementatieleidraad voor toekomstbestendige bebouwing. Convenantpartners hebben afgesproken deze producten door te vertalen in eigen beleid en handelen. Met de beleidsaanpassing verankeren we deze afspraken in de Omgevingsvisie.

Waardevol water

Nieuwe weersomstandigheden zoals langdurige droogte en hitte zetten beschikbaarheid en kwaliteit van water onder druk. Voldoende schoon water is een basisvoorwaarde voor een goed leefklimaat, voedselvoorziening en de regionale economie. Daarom streeft de provincie samen met haar partners naar een duurzame, klimaatbestendige watervoorziening en goede waterkwaliteit.

De provincie Zuid-Holland is alert op ontwikkelingen die een bedreiging kunnen zijn voor het aanwezige *zoetwater* in Zuid-Holland. Bijvoorbeeld als ruimtelijke ontwikkelingen ten behoeve van de zeehaven in Rotterdam een toename van de indringing van zout zeewater kunnen veroorzaken of wanneer ruimtelijke ontwikkelingen strategische voorraden voor toekomstige drinkwaterwinning bedreigen.

Een van de klimaatthema's die centraal staan binnen de klimaatadaptatiestrategie betreft *wateroverlast*. De kans op extreme buien (clusterbuien of langdurige zware regenval) neemt door klimaatverandering toe. Wateroverlast heeft op dit moment nog geen plek in de Omgevingsvisie. Het beleid van de provincie op dit thema is in ontwikkeling. Overwogen wordt nog of ook hiervoor een nieuwe beleidsbeslissing zal worden opgesteld of dat het thema een plek krijgt in een of meer bestaande beleidsbeslissingen.

Bodemdaling

Een groot deel van het oppervlakte van Zuid-Holland is gevoelig voor bodemdaling. Bodemdaling veroorzaakt materiële, economische, ecologische en gezondheidsschade. In het klimaatakkoord, onderdeel Landbouw en Landgebruik, zijn afspraken gemaakt over de beperking van de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van het landgebruik in het landelijk gebied, en daarmee het beperken van bodemdaling in deze gebieden. Deze afspraak vormt aanleiding om het omgevingsbeleid rond bodemdaling tegen het licht te houden.

Beleidskader en rol provincie

De provincie werkt samen met andere overheden aan de realisatie een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving. Kadern hiervoor worden gevormd door interbestuurlijke afspraken die zijn gemaakt in het kader van het Deltaprogramma. Het rijk heeft haar beleidskeuzes uitgewerkt in de Nationale Adaptatiestrategie en de ontwerp-NOVI (Nationale Omgevingsvisie).

De provinciale rol zal voor ieder thema uit de klimaatadaptatiestrategie anders zijn, afhankelijk van de taken van de provincie, de prioriteiten en samenwerking in de regio. Verstedelijking is een van de grootste opgaven in deze regio. Hier zet de provincie vooral in op samenwerking en kennisdeling. In regio's waar gemeenten en waterschappen zelf al voortvarend aan de slag zijn, denkt de provincie

vooral mee, ondersteunt en deelt kennis. Voor het thema Toekomstbestendige bebouwing (klimaat- en bodemdalingsbestendig) heeft de provincie met het Convenant Klimaatadaptief Bouwen een rol als aanjager en verbinder gekozen.

Voor het Deltaprogramma coördineren we namens de zeven verschillende werkregio's in onze provincie de voortgangsrapportages die aan het (landelijke) Deltaprogramma worden gestuurd. Daarnaast ontwikkelde de provincie samen met de waterschappen de klimaatatlas, met digitale kaarten op basis waarvan gemeenten een snelle start kunnen maken met de stresstests. En is de provincie Zuid-Holland partner in het "Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling", waarin ingezet wordt op het gestructureerd ontwikkelen, delen en ontsluiten van kennis ten aanzien van bodemdaling. De provincie draagt daarin onder meer bij aan de 'kennisexpedities': lichte ophoogmaterialen, governance en geodata.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

De beleidsaanpassing is in ieder geval gericht op de thema's Toekomstbestendige bebouwing, Waardevol water en Bodemdaling. Deze raken aan meerdere bestaande beleidsbeslissingen in de Omgevingsvisie. In een eerste inventarisatie hebben we onderstaande beleidsbeslissingen geïdentificeerd, die een relatie hebben met deze thema's. Dat betekent niet dat we deze ook daadwerkelijk allemaal gaan wijzigen. In een aantal gevallen volstaat wellicht het opnemen van een beleidsbeslissing Klimaatadaptatie en het beschrijven van de relaties tussen deze nieuwe beleidsbeslissing en de geselecteerde beleidsbeslissingen. We gaan die onderlinge relaties benoemen en van daaruit bezien of dit leidt tot aanpassing van de volgende geselecteerde beleidsbeslissingen:

- Duurzame Waterveiligheid
- Drinkwatervoorziening
- Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit
- Veilige en goede zwemwaterlocaties
- Versterking groenblauwe structuur
- Waterkwaliteit oppervlaktewater
- Zoetwatervoorziening
- Binnenstedelijk groen
- Energietransitie in de gebouwde omgeving
- Gezonde leefomgeving
- Stedelijke ontwikkelingen binnen bestaand stads- en dorpsgebied
- Stedelijke ontwikkelingen buiten bestaand stads- en dorpsgebied
- Verstedelijking en wonen
- Optimaal benutten en beschermen van bodem en ondergrond
- Verstandig omgaan met (de gevolgen van) bodemdaling in de slappe veen- en/of kleigebieden

Vervolgens gaan we bezien of voor het realiseren van de beleidsdoelen ook aanpassing van de Omgevingsverordening wenselijk is. Dit gaat niet mee in de besluitvorming van Koers 2020, mocht aanpassing van de verordening wenselijk zijn dan nemen we dat op in de volgende koersnotitie (Koers 2021).

Participatief beleidsproces

In februari brengen we de relaties tussen klimaatadaptatie en de 15 geselecteerde beleidsbeslissingen in beeld en ontwikkelen we concept-voorstellen voor beleidsaanpassing. Dit deel van het beleidsproces zal voornamelijk intern plaatsvinden, in afstemming met de diverse betrokken beleidsterreinen. Vervolgens organiseren we in maart een werksessie met externe stakeholders, waarin de concept-voorstellen worden besproken en doorontwikkeld.

3.3 Module Circulair Zuid-Holland

3.3.1 Aanpassen beleidsbeslissing Circulair Zuid-Holland

Beleidsopgave

De provincie Zuid-Holland heeft de ambitie om samen met partners te komen tot een volledig circulair Zuid-Holland in 2050, met als tussenstap 50 procent minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metaal) in 2030. Met onze sterke steden en dorpen, een krachtig Haven Industrieel Complex en een sterk innovatieklimaat is Zuid-Holland een van de meest concurrerende regio's in de wereld. Door alle grondstofstromen die in Zuid-Holland samenkomen liggen juist hier ongekennde kansen om onze economie te versterken én het leefklimaat te verbeteren. Daarmee behouden we als Zuid-Holland onze concurrerende positie en blijven we toekomstbestendig.

De provincie Zuid-Holland zet in op het versnellen van de circulaire transitie op vier transitiethema's: Bouw, Kunststoffen, Groene Grondstoffen & Voedsel en Maakindustrie. Dit als aanjager van ketensamenwerking, met kennisopbouw en adequaat instrumentarium. In de Omgevingsvisie, beleidskeuze Circulair Zuid-Holland, passen we het bestaande beleid zodanig aan dat het deze inzet ondersteunt.

Beleidskader en rol provincie

De provincie heeft de wettelijke taak om de regionale economie te stimuleren. Ook heeft de provincie vanuit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Wet milieubeheer, straks de Omgevingswet, een aantal bevoegdheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en het verlenen van ontheffing of experimenteerruimte voor hergebruik van reststromen.

Om concurrerend en toekomstbestendig te blijven als provincie is het inspelen op de transitie van belang voor de economie van de provincie Zuid-Holland. Daarbij zorgt het voor een verbetering van het Zuid-Hollandse leefklimaat en heeft daarmee een positief effect op de gezondheid van de inwoners van Zuid-Holland.

Op 24 januari 2017 heeft de provincie samen met 180 partijen het 'Nationaal Grondstoffenakkoord' ondertekend. Dit bevat afspraken om Nederland per 2050 een volledig circulaire economie te bezorgen, met als tussenstap 50 procent minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metaal) in 2030.

Iedere partner heeft zijn eigen rol in de transitie naar een circulaire economie. Het rijk heeft in de ontwerp-NOVI (Nationale Omgevingsvisie) een beleidskeuze opgenomen die stelt dat de Nederlandse economie van karakter verandert en in 2050 geheel circulair en CO₂-neutraal is. Het bedrijfsleven moet de grote slag maken. Overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke partners kunnen hier vanuit de eigen rol aan bijdragen. De provincie Zuid-Holland kan bijdragen in haar rol als verbinder, aanjager, kennisdeler, kadersteller en opdrachtgever. Daarmee hanteren we meerdere sturingsstijlen.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

De beleidskeuze Circulair Zuid-Holland wordt afgestemd op de op 5 februari 2020 door Provinciale Staten vastgestelde strategie 'Circulair Zuid-Holland: samen versnellen'. De bestaande beleidskeuze in de Omgevingsvisie wordt hierop aangepast. Aanpassingen die nu worden voorzien, betreffen:

- de passage 'toelichting', zodat de tekst van de strategie overeenkomt met het beleid;
- het beschrijven van de motivering op nationaal en provinciaal belang;
- het aanpassen van de passage 'afwegingen', deze passage is verouderd;
- het toevoegen van de rollen die de provincie inneemt t.a.v. het onderwerp;
- het toevoegen van de gekozen thema's die de provincie hanteert;
- het toevoegen van de afwegingen die gebruikt worden om circulaire projecten te toetsen.

Gezien het integrale karakter van het onderwerp zullen beleidsaanpassingen voor Circulair Zuid-Holland ook andere beleidsbeslissingen betreffen. Onderdeel van de beleidsaanpassing is het benoemen van de relaties met andere beleidsbeslissingen.

Participatief beleidsproces

De beleidsaanpassing betreft het aanpassen van het Omgevingsbeleid aan de op 5 februari 2020 vastgestelde strategie 'Circulair Zuid-Holland'. Hiervoor is nu geen aanvullend participatieproces voorzien. Afgelopen anderhalf jaar hebben verschillende partners gewerkt aan de totstandkoming van de strategie. In verschillende bijeenkomsten (participatiebijeenkomsten, diverse evenementen) is de input opgehaald welke heeft geleid tot de provinciale focus op de thema's Bouw, Kunststoffen, Groene Grondstoffen & Voedsel en Maakindustrie. Daarnaast heeft dit geleid tot vijf actielijnen en de rol die de provincie hierop kan pakken.

3.3.2 Aanpassen beleidsrelaties en/of overige beleidsbeslissingen

Beleidsopgave

Voor de module Circulair Zuid-Holland werkt de provincie in de Koers 2020 beleidsaanpassingen uit die volgen uit de strategie Circulair Zuid-Holland. De nu voorziene aanpassingen blijven op het abstracte niveau van de strategie en betreffen de volgende beleidsbeslissingen (en/of de beleidsrelaties hiervan met de beleidsbeslissing Circulair Zuid-Holland):

- Provinciale infrastructuur op orde;
- Verstedelijking en wonen;
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports;
- Verduurzaming landbouw en voedselketen;
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen;
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie;
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.

Provinciale infrastructuur op orde

De provincie Zuid-Holland draagt bij aan de nationale doelstellingen voor de transitie naar een circulaire economie, door inzet op provinciaal niveau op onze eigen infrastructuur. Deze inzet nemen we op in de Omgevingsvisie, bij de beleidskeuze Provinciale infrastructuur op orde.

Verstedelijking en wonen

De provincie Zuid-Holland wil circulaire bouwinnovaties stimuleren en opschalen voor een klimaatneutrale en versnelde realisatie van de verstedelijkingsopgave. De provincie zet daarbij in op circulair bouwen, zolang het de hoeveelheid en het tempo van de woningbouw niet belemmert.

Toekomstbestendige en duurzame Greenports

De provincie Zuid-Holland zet in op circulariteit in de tuinbouwketen door te experimenteren en stimuleren van het optimaal verwaarden van reststromen en het voorkomen van verspilling.

Verduurzaming landbouw en voedselketen

De provincie Zuid-Holland zet in op circulaire landbouw en een duurzaam voedselsysteem waarbij bodem- en nutriëntenkringlopen worden gesloten door circulair en regeneratief gebruik te maken van de bodem en nutriënten, het voorkomen van (voedsel)verspilling, het stimuleren van korte ketens en het optimaal verwaarden van reststromen.

Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

De provincie Zuid-Holland blijft circulaire ondernemers met bestaand instrumentarium ondersteunen en zet in op het ontwikkelen van nieuwe instrumenten om de rol van mkb'ers te versterken bij het versnellen van de transitie naar een circulaire economie.

Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Het ontwikkelen en realiseren van een circulair fundament binnen een innovatief energie-ecosysteem voor zowel circulaire energieproducten, installaties en dienstverlening als ook voor (nieuwe) waardeketens binnen de energietransitie.

Behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit

De provincie verkent samen met o.a. het Havenbedrijf Rotterdam mogelijkheden om het HIC zijn strategische positie als grondstoffen-hub in een circulaire economie te laten behouden of zelfs te laten versterken en zet in op gelegenheid bieden op het water en aan wal aan alle maritieme maakbedrijven voor het ontstaan van sterke, circulair gedreven waardeketens en clusters.

Beleidskader en rol provincie

De provincie draagt bij aan de nationale doelstellingen voor de transitie naar een circulaire economie: een volledige circulaire economie in 2050 met als tussenstap 50 procent minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metaal) in 2030. In voorgaande jaren ondertekenden wij onder meer de Green Deal Circulair Inkopen 2.0, Green Deal Duurzaam GWW 2.0 en het Betonakkoord waar afspraken zijn gemaakt over circulariteit.

De rol van de provincie in de realisatie van een circulaire economie verschilt per provinciaal beleidsveld. Zo heeft de provincie voor de eigen infrastructuur nadrukkelijk de rol als opdrachtgever in de uitvraag van infrastructuurprojecten. Tevens kunnen we de rol als verbinder en kennisdeler in het infrastructuurnetwerk pakken. Voor andere thema's, zoals voor circulair bouwen, kan de provincie aanjagen en stimuleren, maar heeft niet de rol van opdrachtgever. Wel pakken we hier de rol als verbinder en kennisdeler.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

De beleidsaanpassingen die nu meegaan in de Koers 2020 betreffen het beschrijven van de beleidsrelaties en het aanpassen of toevoegen van enkele zinnen in de bestaande beleidsbeslissingen. Zoals bijvoorbeeld in de beleidsbeslissing 'Provinciale infrastructuur op orde' het toevoegen van een zin over het opschalen van succesvolle pilots met circulair bouwen en CO2-neutraal beheer en onderhoud, zodat dit een standaard kan worden bij aanleg, beheer en onderhoud. En in de beleidsbeslissing 'Verstedelijking en wonen' toevoegen dat de provincie circulaire bouwinnovaties wil stimuleren en opschalen voor een klimaatneutrale en versnelde realisatie van de verstedelijkingsopgave. De aanpassingen blijven op het abstracte niveau van de strategie Circulair Zuid-Holland en worden in een volgende ronde van beleidsaanpassing uitgediept.

Participatief beleidsproces

De voorgenomen beleidsaanpassingen komen voort uit een participatieproces met stakeholders, zoals: kennisinstellingen, medeoverheden, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld. In de komende periode worden beleidsalternatieven uitgediept aan de hand van stakeholdersessies per thema. De transitieagenda's die hieruit volgen, zullen leidraad zijn voor volgende beleidsaanpassingen.

3.4 Module Verbeteren Omgevingsbeleid

3.4.1 Aanpassen Omgevingsvisie

Beleidsopgave

In de Koers 2020 maken we een eerste verbeter slag in de beschrijving van de ambities, beleidsdoelen en 'opgaven omgevingskwaliteit'. Deze is vooral gericht op het verbeteren van de opbouw en onderlinge samenhang.

In de huidige Omgevingsvisie zijn 74 beleidsbeslissingen opgenomen. Er zijn nog grote verschillen tussen deze beleidsbeslissingen, in opbouw, schrijfstijl en bijvoorbeeld de formulering van het nationaal en provinciaal belang. In de Koers 2020 gaan we de formulering van de beleidsbeslissingen aanpassen, zodat ze onderling meer congruent zijn.

Beleidskader en rol provincie

De Omgevingswet verplicht de provincie om een Omgevingsvisie op te stellen. De Omgevingsvisie is zelfbindend en bedoeld als een samenhangende, strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. In de Omgevingsvisie legt de provincie vast hoe ze de taken invult om haar ambities en beleidsdoelen te behalen. Duidelijk moet zijn hoe het beleid doorwerkt en welke middelen de provincie daarvoor inzet. De omgevingsvisie is verder vormvrij: de provincie bepaalt zelf het detailniveau en de beleidsthema's.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

De aanpassingen van de Omgevingsvisie betreffen in de Koers 2020 vooral redactionele aanpassingen met beperkte beleidseffecten. Er zijn in deze eerste verbeter slag geen grote inhoudelijke aanpassingen voorzien. Een keuze voor een andere formulering of betere duiding van het provinciaal belang kan wel leiden tot kleine beleidswijzigingen. Daarnaast kan de samenstelling van het Omgevingsprogramma (zie paragraaf 3.4.2) leiden tot een verplaatsing van onderdelen van Omgevingsvisie naar Omgevingsprogramma, of andersom.

Participatief beleidsproces

De aanpassingen betreffen vooral nog redactionele en structuurwijzigingen. Participatie over de inhoudelijke aanpassingen gaat via de lijn van de beleidsmodules. Daarvoor is een participatief proces beter passend. Natuurlijk willen we onze samenwerkingspartners en belanghebbenden blijven informeren en betrekken, ook over onderdelen die wat minder inhoudelijk zijn. Daarom organiseren we in april 2020 een bijeenkomst over de komende aanpassing van de Omgevingsvisie en de samenstelling van het Omgevingsprogramma.

3.4.2 Samenstellen Omgevingsprogramma

Beleidsopgave

De opgave betreft het samenstellen van een samenhangend Omgevingsprogramma, als onderdeel van het provinciale Omgevingsbeleid. Omdat het Omgevingsbeleid is ondergebracht in een digitale database gaat het hier om één digitaal Omgevingsprogramma, waarbinnen we meerdere (deel)programma's kunnen onderscheiden.

Het Omgevingsprogramma staat niet los van de Omgevingsvisie. De provincie kan kiezen hoe ze het Omgevingsprogramma inzet. Een keuze kan bijvoorbeeld zijn om de omgevingsvisie globaal te houden en het beleid verder uit werken in een (of meer) omgevingsprogramma('s). Of juist om de omgevingsvisie veel specifieker te maken en minder op te nemen in een omgevingsprogramma. Het maken van deze keuze is onderdeel van de module Verbeteren Omgevingsbeleid.

Beleidskader en rol provincie

Het instrument Omgevingsprogramma is, evenals de Omgevingsvisie, een beleidsdocument. Dit onderscheidt het Omgevingsprogramma van andere (uitvoerings-)programma's zonder wettelijke grondslag. Het Omgevingsprogramma wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten, de Omgevingsvisie door Provinciale Staten.

Het Omgevingsprogramma is zelfbindend. Het kent wel enkele verplichte onderdelen, voor de provincie betreft dit het regionaal waterprogramma, het Beheerplan Natura 2000 en het Actieplan geluid. Voor de overige beleidsthema's is het Omgevingsprogramma vrijwillig, tenzij omgevingswaarden worden vastgesteld.

Een omgevingsprogramma kan ook door meerdere overheden gezamenlijk worden opgesteld, om samen doelstellingen te behalen. Het programma geldt dan voor al die overheden. Een voorbeeld hiervan is de door het rijk aangekondigde Omgevingsagenda, als gebiedsuitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Bij het maken van de opzet van het provinciaal Omgevingsprogramma in het digitaal systeem, anticiperen we op de mogelijkheid van dergelijke gezamenlijke programma's.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

Het op te stellen Omgevingsprogramma betreft de beleidsuitwerking van de Omgevingsvisie. Het omvat de maatregelen die we nemen om de ambities, beleidsdoelen en beleidsbeslissingen uit de Omgevingsvisie te realiseren. Deze maatregelen kunnen verder worden uitwerkt naar activiteiten in uitvoeringsprogramma's. Naast feitelijke maatregelen, zoals het zelf uitvoeren van projecten, kunnen maatregelen bijvoorbeeld ook zijn: het inzetten van communicatie-instrumenten, het maken van beleidsregels, de inzet van financiële instrumenten zoals subsidieprogramma's, of het maken van afspraken met andere organisaties.

Voor het opstellen van het Omgevingsprogramma gaan we zoveel mogelijk uit van maatregelen uit bestaande programma's en beleidsuitwerkingen. Programma's die op dit moment in ontwikkeling zijn nemen we hierin vanzelfsprekend mee. De structuur van het Omgevingsprogramma sluiten we aan op de ambities en de indeling van de (beleids)begroting.

Participatief beleidsproces

Het Omgevingsprogramma is van een andere orde dan de andere instrumenten, omdat het wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Tegelijkertijd betreft het een uitwerking van de Omgevingsvisie en geeft de module ook invulling aan de vraag waar we de knip leggen tussen visie en programma. Dit speelt in ieder geval bij de bestaande Programma's Ruimte en Mobiliteit, die op dit

moment nog als onderdeel van de Omgevingsvisie zijn vastgesteld. Gelet op die onderlinge samenhang organiseren we in april een bijeenkomst waarin de aanpassing van de Omgevingsvisie en de samenstelling van het Omgevingsprogramma gelijktijdig aan bod komen. Beide onderdelen gaan vervolgens als één (ontwerp)module in de inspraak en volgen hetzelfde besluitvormingstraject (Koers 2020), met als enige verschil dat de Omgevingsvisie ter vaststelling en het Omgevingsprogramma ter kennisname wordt aangeboden aan Provinciale Staten.

3.5 Module Zuid-Hollandse Omgevingsverordening

Beleidsopgave

Voorbereidend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de bestaande Omgevingsverordening Zuid-Holland, die in werking is getreden op 1 april 2019, vernieuwd naar een nieuwe Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV). Met deze nieuwe Omgevingsverordening zijn geen grote inhoudelijke veranderingen beoogd ten opzichte van de huidige situatie. De aanpassingen betreffen grotendeels technische omzettingen, waarbij zo veel mogelijk wordt aangesloten bij de terminologie en structuur van de Omgevingswet.

Het Rijk heeft op een aantal onderwerpen veranderingen doorgevoerd, waardoor de noodzaak of mogelijkheid voor de provincie om regels te stellen veranderd is. Dit leidt tot een aantal aanpassingen. Daarnaast veranderen in sommige gevallen de juridische instrumenten en passen we de formulering van de regels daarop aan. Beoogd wordt de bestaande regels zo gelijkwaardig mogelijk om te zetten.

Beleidskader en rol provincie

De provincie Zuid-Holland moet op grond van de Omgevingswet op 1 januari 2021 één omgevingsverordening hebben vastgesteld. Hierin moet de provincie alle regels over de fysieke leefomgeving opnemen. In de Omgevingswet krijgt de provincie taken en bevoegdheden toegedeeld. Daarnaast zijn er andere wetten en taken en bevoegdheden die raakvlakken hebben met de fysieke leefomgeving.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet zorgt ervoor dat vrijwel alle regels over de fysieke leefomgeving die golden voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet van rechtswege vervallen. Om de wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren en de provinciale belangen goed te kunnen blijven borgen is vaststelling en bekendmaking van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet noodzakelijk, zodat deze in werking kan treden op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.

Bandbreedte van de beleidsaanpassing

De Omgevingswet brengt een stelselverandering mee. De systematiek van de Omgevingswet en de daarmee voor de provincie geboden bevoegdheden en mogelijkheden wijken af van hoe het voorheen ging. Terminologie en juridische constructies veranderen. Zo komt het omgevingsplan in de plaats van bestemmingsplannen, wordt het begrip 'inrichting' vervangen door milieubelastende activiteit en wordt bij activiteiten-regels niet meer gewerkt met een verbod met ontheffing, maar met een omgevingsvergunning. Dit betekent dat alle regels tegen het licht gehouden worden en waar nodig worden aangepast. Het gaat hierbij niet om aanpassing van de bedoeling van de regels, maar aanpassing van de vorm. Het uitgangspunt daarbij is dat in principe regels gelijkwaardig worden overgezet naar het stelsel van de Omgevingswet.

Niet voor alle onderwerpen is zo'n gelijkwaardige omzetting mogelijk of wenselijk. Op een aantal onderwerpen heeft het Rijk in de Omgevingswet zaken veranderd. Zo zijn bepaalde provinciale taken gedecentraliseerd, zoals bodem(sanering). Daarnaast bestaan er wettelijke verplichtingen onder de Omgevingswet voor de provincie, waar wij ons aan hebben te houden.

Gezien de hoeveelheid werk die een gelijkwaardige omzetting oplevert is in deze verordening terughoudend omgegaan met het mengen van de systeemwijziging met grote inhoudelijke wijzigingen. Grote inhoudelijke wijzigingen zullen in aparte wijzigings- of aanvullingssporen worden gepositioneerd. Wanneer vanuit beleidsprocessen zaken naar voren komen die leiden tot aanpassing van de regels, dan gaat zo'n inhoudelijke wijziging van de verordening mee in een beleidsmodule.

Participatief beleidsproces

De Zuid-Hollandse Omgevingsverordening komt tot stand in nauwe samenwerking met diverse betrokkenen. Het besluitvormingsproces kent 3 stappen:

1. Ambtelijke consultatie: van 10 januari tot 8 februari 2020 is een ambtelijk concept van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening op de website beschikbaar gesteld voor consultatie (zie: <https://www.zuid-holland.nl/actueel/omgevingsbeleid/consultatie-concept-omgevingsverordening/>). Hiermee zijn belanghebbenden in de gelegenheid gesteld om vroegtijdig inbreng te leveren.
2. Formele ter inzagelegging: na verwerking van het commentaar van de ambtelijke consultatie en verdere verbetering van het ontwerp, zal een formele ter inzagelegging conform de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure op grond van artikel 16.32 van de Omgevingswet plaatsvinden. Met deze ter inzagelegging is de formele betrokkenheid geborgd. Dit staat gepland voor april/mei 2020.
3. Verwerken zienswijzen en besluitvorming door Provinciale Staten: de zienswijzen worden vervolgens verwerkt waarna de stukken ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden aangeboden. Dit staat gepland voor september/oktober 2020.